

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurskundig onderzoek

Hogenbirk, S.

Citation

Hogenbirk, S. (1987). Bestuurskundig onderzoek. *Bestuurskundige Berichten*, 2(3), 10-12. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233059>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233059>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BESTUURS- KUNDIG ONDER- ZOEK

Door Sandra Hogenbirk

Wie denkt dat Rapenburg 59 als informatiepunt voor bestuurskundestudenten, als verkooppunt van B.I.L.-boeken en als colleggeruimte dienst doet, kijkt niet verder dan het cijferbord. Samen met het Kamerlingh Onnes Laboratorium herbergt dit gebouw het Leidse deel van het bestuurskundig onderzoeksbrein. Hier ontwikkelt en volbrengt Leiden zijn aandeel in het Rotterdams-Leids bestuurskundig onderzoek. Het onderzoek loopt nu zo'n anderhalf jaar en wordt extra ondersteund door de pas uitgebrachte voortgangsnota. In onderstaand artikel vindt -op basis van deze nota- een eerste beschrijving plaats van het onderzoek, waarna in volgende nummers van BB dieper op projecten binnen dit onderzoek zal worden ingegaan.

Eerst zal ik ingaan op de organisatorische kant van het programma. Ik zal in het tweede gedeelte van mijn artikel de inhoudelijke kant van het programma, waaronder de criteria voor het bepalen van de projectindeling, bepalen.

De organisatie van het Leids-Rotterdams onderzoek is toegespitst op de omstandigheid dat het om twee volledige en snel groeiende vakgroepen gaat, die multidisciplinair van samenstelling zijn en nauw samenwerken. Zie hiervoor nevenstaande schematische weergave van de organisatie.

De eigenlijke bedoeling was het onderzoek te verrichten vanuit een gemeenschappelijke locatie. Dit bleek niet mogelijk te zijn en had tot gevolg dat het secretariaat/beheer vooralsnog door beide vakgroepen wordt gedragen.

Vanzelfsprekend veroorzaakt dit veel dubbel werk en onnodig reizen. Een gemeenschappelijk steunpunt voor het onderzoek in Den Haag blijft voor beide vakgroepen dan ook een expliciet doel. Het frequente contact tussen de twee onderzoekscoördinatoren, de heren Hoetjes en Hakvoort, staat overigens borg voor een goede samenwerking.

Jullie zien dat het opstarten van een organisatiestructuur voor onderzoek nog geen eenvoudige zaak is, afgezien van de problemen waarmee de onderzoeker wordt geconfronteerd bij het eigenlijke onderzoek! Hiermee ben ik tevens op de inhoudelijke kant van het onderzoek aangeland.

Het thema van het Leids bestuurskundig onderzoek is "de kwaliteit van het openbaar bestuur". Dit thema is zeer abstract en kan dan ook vele specifieke onderdelen bevatten. Om toch een zeker kader voor het onderzoek te vormen, zijn er drie programma's als clusters voor de specifieke onderzoeksprojecten genomen.

De programma's zijn:

1. structuur en functioneren van de overheidsorganisatie met inbegrip van de overheidsbureaucratie;
2. besluitvorming en sturing op diverse terreinen van het overheidsbeleid.
3. theoretisch-empirisch en normatieve bestuurskunde.

Voordat ik nu deze programma's uitsplits in de projecten, wil ik eerst ingaan op de criteria die meespelen bij de prioritering en selectie van de projecten binnen het programma. Deze criteria houden in dat

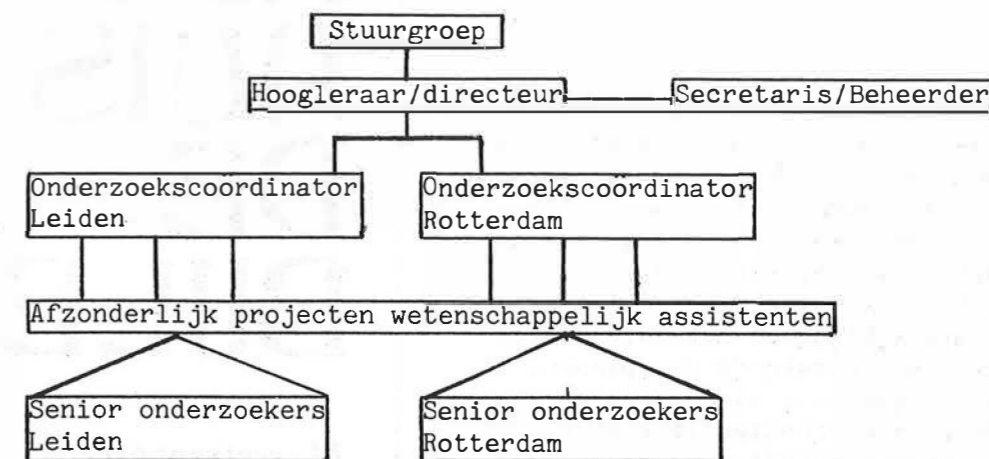
- a. het onderwerp van het project een bijdrage moet leveren aan de verdere ontwikkeling van de bestuurskunde als wetenschap;
 - b. de projecten moeten aansluiten bij de eisen en expertise die voortvloeien uit in het bijzonder de afstudeervarianten;
 - c. het project moet aansluiten bij de aanwezige onderzoeksexpertise op deelgebieden en disciplines binnen de beide bestuurskunde-vakgroepen;
 - d. er sprake moet zijn van een maatschappelijke en beleidsmatige urgentie.
- De criteria van onderzoeks-programmatische aard zijn:
- e. een evenwichtige verdeling van projecten over de programma's;
 - f. integratie tussen Leiden en Rotterdam;

g. het zo snel mogelijk vrijmaken van senior-onderzoekscapaciteit via de afronding van enkele doctorale proefschriften en het lopend onderzoek.

De invloed van deze criteria op de selectie en prioritering van de programma's in de projecten komt in onderstaand overzicht duidelijk naar voren.

In het eerste programma komen de feitelijke structuur en werking van de overheidsorganisatie, inclusief problemen van overheidsbureaucratie, naar voren. Hierin vinden wij de volgende projecten:

- 1.1. De betekenis van de departementen voor het openbaar bestuur en de samenleving in Nederland, en de invloed van de interne en externe organisatie en het functioneren van de departementen op de kwaliteit van het openbaar bestuur. Dit project draagt de naam "Departementen van algemeen bestuur".
- 1.2. "Analyse van bureaucratische processen en organisatie". Dit project houdt zich, zoals de naam al zegt, bezig met bureaucratie en bureaucrativering van inter- tot intrabureaucratie en van rijks- naar lokaal niveau.

- 1.3. "Bestuurlijke organisatie op subnationaal niveau". Hierbij gaat het om overheidsorganisaties, die zijn ontstaan door functionele decentralisatie, zoals waterschappen en grootstedelijke agglomeraties.
- 1.4. "De organisatie van openbare orde en veiligheid", waarbij politie en rechterlijk apparaat onder de loep worden genomen.
- 1.5. "De structuur en het functioneren van het openbaar bestuur buiten Nederland".

Het tweede programma richt zich op de beleidsprocessen en beleidsvelden, waarbij voornamelijk de aandacht uitgaat naar besluitvorming en sturing. Op welke wijze en met welke middelen signaleert de overheid problemen en hoe lost zij die op. Het gaat hierbij om een drietal projecten:

- 2.1. "Besluit- en beleidsvorming in buitengewone omstandigheden (crisisbesluitvorming)".
- 2.2. "Sturing en sturingsinstrumenten" houdt zich bezig met keuze en werking van sturingsinstrumenten, agendavorming, sturingsstijl en socialisatie als sturingsinstrument.
- 2.3. "Sturing, organisatie en implementatie". Dit onderzoek vindt plaats op de volgende terreinen: welzijnsbeleid, onderwijsbeleid, landbouwbeleid, economisch beleid, energievoorziening, ruimtelijke ordening en milieubeleid.

Het laatste programma is continue en systematische aandacht, onderzoek en analyse ten behoeve van de ontwikkeling van het wetenschapsgebied van de bestuurskunde. Dit vooral door het interuniversitair karakter van de studierichting en het integratief hoofdvak bestuurskunde daarbinnen. Dit programma kent als projecten:

- 3.1. De bestuurskundige leerboeken.
- 3.2. De bestuurskundige meet- en regelleer.
- 3.3. De integratie en multidisciplinariteit.

- 3.4. De toepassing van de bestuurskundige inzichten.
- 3.5. De ethische en normatieve problemen bij het openbaar bestuur. Het laatstgenoemde project is, denk ik, zeer interessant als men kijkt naar situaties als bij het A.B.P., de bouwsubsidies, maar ook bij de toepassing van de tweeverdienerswet.

Dit verslag brengt, hoop ik, een systematiek in de dynamische wereld van het Leids bestuurskundig onderzoek. Ik geef toe dat de projecten kort zijn weergegeven, maar het artikel dient dan ook als kader voor de inhoudelijk verdiepende onderzoeksartikelen in de volgende nummers van Bestuurskundige Berichten. In deze artikelen hopen wij een antwoord te gaan geven op de vraag: "Wie of wat was er eerder: het vak bestuurskunde of de bestuurskundig onderzoeker?".

Café-Brasserie

HET HUIS DE BIJLEN

Morsstraat 60
Leiden
Tel. 071 - 125671

corrupt besturen

Onderstaand artikel kwam tot stand na een reis door Mexico, waarbij gedurende vijf dagen Mexico City werd aangedaan. Een al sinds drie jaar in de stand wonende Nederlander was zo gastvrij het reisgezelschap te ontvangen en bekend te maken met het Mexicaanse leven.

door: Frank Neumann

Twintig miljoen inwoners, een zware industrie, twaalf miljoen auto's, een klein aantal villa's en een ontelbaar aantal krotten vormen tezamen Mexico City, een stad die de twijfelachtige reputatie heeft de grootste en ook meest vervuilde ter wereld te zijn.

Hoe bestuur je zo iets? Dat is een vraag die ook Ramon Aguirre, de chef van het districto federal Mexico (er is geen burgemeester), zich dagelijks stelt. De grootste problemen van de stad, de armoede en de vervuiling, lijken onoplosbaar. De armoede omdat Mexico nog steeds bij de groep derde-wereldlanden hoort met de grootste buitenlandse schulden en een economie die totaal afhankelijk is van een de laatste jaren steeds goedkoper geworden olie. De vervuiling omdat Mexico in een bergkom ligt, op een hoogte van 2500 meter, zodat de vervuilde warme lucht die opstijgt uit de stad, niet kan ontsnappen vanwege de koude luchtlaag erboven. Natuurlijk is het makkelijk beleidsmaatregelen te bedenken, die de problemen tenminste ten dele oplossen: Een

meer rechtvaardige inkomensverdeling, een beperking van het aantal auto's en een strengere milieuwetgeving voor de zware industrie. Een groot aantal initiatieven wordt dan ook ontplooid door de kersverse minister van Ecologie en een oneindig aantal door hem ingestelde commissies. Vaak zijn die initiatieven in eerste aanleg bijzonder constructief, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van een programma voor sociale woningbouw voor de allerarmsten. Maar alles gaat mis bij de uitwerking: corruptie, samen met een totaal gebrek aan coördinatie, reduceert iedere poging tot beleidsuitvoering tot een nutteloze inspanning. Bij het bouwen van de appartementencomplexen voor de armen werden de ambtenaren die de constructiekwaliteit controleerden omgekocht door de aannemers. Om de bouw winstgevender te maken, werd het cement niet meer van het door overheidswege opgedragen twee delen grint, een deel zand gemaakt, maar van twee delen zand en een deel grint. Gevolg: ook zonder de aardbeving van 1985 was het appartementencomplex vroeg of laat wel ingestort, enkele duizenden doden veroorzakend. Zo zijn er talloze voorbeelden: vervuilende industrieën die de milieu-inspecteurs omkopen, ontwikkelingsgelden die worden gebruikt voor het financieren van de bouw van prestige-objecten als luxueuze hotels en politie-agenten die je aanhouden omdat je in een verkeerde kleur auto